

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	21
---------------------	----

Wstęp	27
-------------	----

Część pierwsza ZAGADNIENIA OGÓLNE

Rozdział 1

Zagadnienia wprowadzające	31
1.1. Środowisko i jego zagrożenia	31
1.2. Ochrona środowiska – od działań incydentalnych do polityki środowiskowej	35
1.3. Ochrona środowiska jako zadanie państwa	39
1.4. Prawo w ochronie środowiska	42
1.5. Normy administracyjnoprawne w ochronie środowiska	44
1.6. System przepisów prawa ochrony środowiska	45
1.7. Podstawowe założenia aktualnego systemu prawa ochrony środowiska	47
1.7.1. Zakres regulacji i rola ustawy ogólnej	47
1.7.2. Przepisy ogólne ustawy – Prawo ochrony środowiska	48
1.7.3. Ustawa wprowadzająca i inne akty nowego systemu	49
1.8. Ochrona środowiska w prawie unijnym	50
1.8.1. Podstawy prawne kompetencji Unii Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska	50
1.8.2. Zasady polityki w dziedzinie ochrony środowiska	52
1.8.3. Ustawodawstwo wtórne jako podstawowe źródło prawa ochrony środowiska	52
1.8.4. Dokumenty programowe – akty parapravne	53
1.9. Sprawiedliwość ekologiczna	55

Rozdział 2

Zasady ogólne prawa ochrony środowiska	59
2.1. Koncepcje zasad ogólnych w prawie polskim.....	59
2.2. Zasady ogólne w prawie ochrony środowiska – poglądy doktryny	60
2.3. Zasady prawa ochrony środowiska wynikające z przepisów Konstytucji RP	62
2.4. Zasady ogólne w regulacjach ustawowych.....	64
2.4.1. Uwagi wprowadzające.....	64
2.4.2. Zasada zrównoważonego rozwoju	65
2.4.3. Zasada kompleksowości.....	68
2.4.4. Zasada prewencji i zasada przezorności.....	70
2.4.5. Zasada przezorności.....	72
2.4.6. Zasada odpowiedzialności sprawcy – „zanieczyszczający płaci”	76
2.4.7. Zasada integracji wymagań ochrony środowiska w politykach, planach i programach.....	81
2.4.8. Zasada dostępu do informacji.....	83
2.4.9. Zasada partycypacji publicznej.....	85
2.4.10. Zasada ujednolicania.....	88
2.5. Zasada subsydiarności w prawie ochrony środowiska.....	92
2.5.1. Założenia ogólne zasady subsydiarności.....	92
2.5.2. Ochrona środowiska a zasada subsydiarności w prawie unijnym	93

Rozdział 3

Zarządzanie sprawami ochrony środowiska	95
3.1. Zarządzanie sprawami ochrony środowiska w świetle dokumentów prawa międzynarodowego.....	95
3.2. Rodzaje zadań administracji w dziedzinie ochrony środowiska.....	99
3.3. Zadania organizatorskie i bezpośrednio wykonawcze.....	101
3.3.1. Krajowe i lokalne planowanie strategiczne w ochronie środowiska	101
3.3.2. Zadania własne samorządu terytorialnego.....	102
3.3.3. Zadania związane z gospodarowaniem przestrzenią.....	104
3.3.4. Inne formy organizatorskiego działania organów lokalnych	105
3.4. Podział kompetencji w zakresie zadań zobowiązująco- reglamentacyjnych.....	105
3.5. Podział kompetencji w zakresie zadań nadzorczo-kontrolnych.....	108
3.5.1. Zadania kontrolno-nadzorcze wykonywane przez administrację ogólną	108
3.5.2. Zadania wykonywane przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska.....	111

3.5.2.1.	Zakres zadań Inspekcji Ochrony Środowiska.....	111
3.5.2.2.	Uprawnienia kontrolne i nadzorcze Inspekcji Ochrony Środowiska.....	111
3.5.3.	Inspekcja a organy samorządu terytorialnego	113
3.5.4.	Państwowy monitoring środowiska.....	114
3.6.	Dyrektorzy ochrony środowiska jako organy administracji rządowej w zakresie spraw ochrony środowiska.....	115
3.7.	Zarządzanie środowiskowe w przedsiębiorstwie – system EMAS.....	117
3.7.1.	Uwagi wprowadzające.....	117
3.7.2.	System ekozarządzania i audytu EMAS w prawie unijnym.....	119
3.7.3.	Wdrożenie wymagań systemu ekozarządzania i audytu EMAS w polskim prawie wewnętrznym.....	125

Rozdział 4

Procedury ocen oddziaływania na środowisko.....	133
4.1. Założenia ogólne.....	133
4.2. Procedura oceny strategicznej	135
4.2.1. Zakres obowiązku przeprowadzenia procedury.....	135
4.2.2. Przebieg procedury oceny strategicznej	137
4.3. System procedur oceny indywidualnej.....	139
4.3.1. Pojęcie przedsięwzięcia i kategorie przedsięwzięć.....	139
4.3.2. Typy procedur oceny indywidualnej	141
4.3.3. Cele prowadzenia procedur oceny indywidualnej.....	142
4.4. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach i procedura oceny podstawowej	143
4.4.1. Zakres obowiązku uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach	143
4.4.2. Właściwość organów w zakresie wydawania decyzji środowiskowych.....	146
4.4.3. Postępowanie w sprawie wydania decyzji środowiskowej.....	148
4.4.4. Procedura oceny podstawowej.....	150
4.4.5. Ustalenie treści decyzji środowiskowej	157
4.4.6. Nadzór nad prawidłowością decyzji środowiskowych.....	159
4.4.7. Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.....	160
4.5. Procedura oceny uzupełniającej	162
4.6. Procedura oceny „naturowej”	167
4.7. Procedury oceny transgranicznej.....	171
4.7.1. Zakres obowiązku przeprowadzenia postępowań transgranicznych	171
4.7.2. Postępowanie transgraniczne dotyczące przedsięwzięć	172
4.7.3. Postępowanie transgraniczne dotyczące projektowanych dokumentów	173

4.7.4. Postępowanie transgraniczne dotyczące skutków pochodzących z innego państwa	173
4.8. Przeglądy ekologiczne	174

Rozdział 5

Dostęp do informacji i partycypacja publiczna w ochronie środowiska	177
5.1. Dostęp do informacji o środowisku i jego ochronie	177
5.1.1. Prawo do informacji o środowisku w prawie wspólnotowym i wewnętrznym	177
5.1.2. Tryby udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie ...	179
5.1.2.1. Upowszechnianie informacji o środowisku	179
5.1.2.2. Dostęp do informacji o środowisku na wniosek	180
5.1.3. Odmowa udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie	181
5.1.4. Opłaty za dostęp do informacji	186
5.2. Udział społeczeństwa w podejmowaniu rozstrzygnięć związanych z ochroną środowiska	187
5.2.1. Prawo składania uwag i wniosków	187
5.2.2. Obowiązki organów administracji	188
5.2.3. Udział organizacji ekologicznych w postępowaniach związanych z udziałem społeczeństwa	189

Rozdział 6

Instrumenty finansowoprawne	193
6.1. Instrumenty finansowoprawne w systemie przepisów ochrony środowiska	193
6.2. Opłaty za korzystanie ze środowiska	196
6.2.1. Teoretyczne założenia systemu opłat	196
6.2.2. Opłaty przewidywane przez Prawo ochrony środowiska	196
6.2.3. Opłaty związane z ochroną powierzchni i zasobów wnętrza ziemi	198
6.2.4. Opłaty przewidywane przepisami ustawy o ochronie przyrody	199
6.2.5. Opłaty przewidywane przepisami ustawy Prawo wodne z 2017 r.	201
6.3. Administracyjne sankcje finansowe za naruszanie zasad korzystania z zasobów środowiska	202
6.3.1. Ogólne założenia systemu sankcji finansowych. Odraczanie i umarzanie kar i opłat	202
6.3.2. Opłaty podwyższone	204
6.3.3. Administracyjne kary pieniężne	206
6.3.3.1. Kary nakładane na podstawie przepisów Prawa ochrony środowiska	206

6.3.3.2.	Kary pieniężne przewidywane przepisami ustawy o ochronie przyrody.....	209
6.3.3.3.	Administracyjne kary pieniężne o charakterze „widelkowym”	210
6.3.3.4.	Administracyjne kary pieniężne w ustawie o odpadach	211
6.3.4.	Oплата produktowa.....	212
6.4.	Fundusze celowe w ochronie środowiska.....	215
6.4.1.	Założenia ogólne systemu funduszowego.....	215
6.4.2.	Przychody funduszy środowiskowych	216
6.4.3.	Formy prawne finansowania zadań przez fundusze środowiskowe	216
6.4.4.	Organizacja funduszy środowiskowych.....	217
6.5.	Różnicowanie stawek podatków i innych danin publicznych służące osiągnięciu celów ochrony środowiska.....	218

Rozdział 7

Odpowiedzialność prawna w ochronie środowiska	219
7.1. Uwagi wprowadzające.....	219
7.2. Odpowiedzialność cywilna	220
7.2.1. Założenia ogólne.....	220
7.2.2. Przepisy Kodeksu cywilnego	221
7.2.3. Prawo ochrony środowiska	223
7.2.4. Ustawy szczególne	224
7.2.5. Konwencja z Lugano z 1993 r. o odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone działalnością niebezpieczną dla środowiska.....	225
7.3. Odpowiedzialność karna.....	226
7.3.1. Założenia ogólne.....	226
7.3.2. Przestępstwa przeciw środowisku w Kodeksie karnym.....	227
7.3.3. Przestępstwa przeciw środowisku w ustawach szczególnych	230
7.3.4. Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych	232
7.3.5. Odpowiedzialność karna w ochronie środowiska w przepisach prawa międzynarodowego i wspólnotowego.....	236
7.4. Odpowiedzialność administracyjna	238
7.4.1. Założenia ogólne.....	238
7.4.2. Sankcyjne decyzje zobowiązujące	240
7.4.3. Sankcyjne decyzje wstrzymujące	242
7.4.3.1. Uwagi ogólne.....	242
7.4.3.2. Wstrzymanie działalności.....	244
7.4.3.3. Wstrzymanie użytkowania instalacji.....	245
7.5. Odpowiedzialność z tytułu zapobiegania i naprawiania szkód w środowisku.....	248

Część druga

REGULACJE SEKTOROWE

Rozdział 8

Ochrona jakości środowiska i prawo emisyjne	255
8.1. Ogólne założenia regulacji	255
8.2. Ochrona jakości zasobów środowiska	256
8.2.1. Ustalanie wymagań dotyczących jakości środowiska	256
8.2.2. Programy naprawcze	257
8.3. Ochrona przed zanieczyszczeniami – wymagania o charakterze ogólnym.....	259
8.3.1. Zakres prawnej ochrony środowiska przed zanieczyszczeniem	259
8.3.2. Ochrona przed zanieczyszczeniem – wymagania dotyczące instalacji	261
8.3.3. Obszar ograniczonego użytkowania	263
8.3.4. Strefy przemysłowe	266
8.3.5. Standardy emisyjne z instalacji.....	267
8.3.6. Ochrona przed zanieczyszczeniem – wymagania dotyczące substancji i produktów	268
8.3.7. Ochrona przed zanieczyszczeniem – obowiązki zarządzających źródłami liniowymi i rozproszonymi.....	269
8.4. Pozwolenia emisyjne	269
8.4.1. Ogólne założenia systemu decyzji reglamentujących korzystanie ze środowiska.....	269
8.4.2. Charakter prawny pozwolenia emisyjnego.....	272
8.4.3. Warunki wydania pozwolenia emisyjnego.....	275
8.4.4. Treść pozwolenia emisyjnego.....	277
8.4.5. Wygaśnięcie, cofnięcie i ograniczenie pozwolenia	278
8.5. Pozwolenia zintegrowane	280
8.5.1. Pozwolenie zintegrowane jako pozwolenie emisyjne.....	280
8.5.2. Koncepcja najlepszych dostępnych technik a treść pozwolenia zintegrowanego	282
8.5.3. Inne odrębności pozwoleń zintegrowanych	283
8.6. Obowiązek prowadzenia pomiarów emisji.....	286

Rozdział 9

Ochrona powietrza	287
9.1. Uwagi wprowadzające.....	287
9.2. Ochrona powietrza w prawie międzynarodowym i wspólnotowym.....	287
9.2.1. Konwencja genewska wraz z protokołami dodatkowymi	287
9.2.2. Konwencja wiedeńska w sprawie ochrony warstwy ozonowej. Protokół montrealski wraz z poprawkami.....	289

9.2.3.	Konwencja klimatyczna	290
9.2.4.	Ochrona powietrza w prawie unijnym	294
9.3.	Ochrona jakości powietrza	296
9.3.1.	Standardy jakości powietrza	296
9.3.2.	Badanie przestrzegania standardów jakości środowiska	300
9.3.3.	Prawne konsekwencje naruszenia standardów jakości powietrza	302
9.3.4.	Wartości odniesienia	304
9.4.	Ustalanie dopuszczalnych poziomów emisji do powietrza	305
9.4.1.	Standardy emisyjne z instalacji	305
9.4.2.	Pozwolenia na emisję gazów i pyłów do powietrza	305
9.4.3.	Obowiązek prowadzenia pomiarów emisji	307
9.5.	Ochrona warstwy ozonowej	308
9.5.1.	Uwagi ogólne	308
9.5.2.	Podstawowe założenia ochrony warstwy ozonowej według przepisów rozporządzenia nr 1005/2009	308
9.5.3.	Regulacje prawa wewnętrznego	311
9.6.	Obrót uprawnieniami do emisji	317
9.6.1.	Założenia i źródła regulacji	317
9.6.2.	System handlu uprawnieniami do emisji	318
9.6.3.	Zakres ustawy i jej podstawowe cele	319
9.6.4.	Administrowanie systemem i Krajowy rejestr jednostek Kioto i uprawnień do emisji	320
9.6.5.	Przydział uprawnień do emisji	321
9.6.5.1.	Uwagi ogólne	321
9.6.5.2.	Przydział uprawnień do emisji na produkcję inną niż produkcja energii elektrycznej	322
9.6.5.3.	Przydział uprawnień do emisji operatorom statków powietrznych	323
9.6.5.4.	Przydział uprawnień do emisji w okresie rozliczeniowym 2013–2020 dla instalacji wytwarzających energię elektryczną	325
9.6.6.	Monitorowanie, raportowanie i rozliczanie emisji gazów cieplarnianych	327
9.6.7.	Zezwolenia na emisję gazów cieplarnianych	329
9.6.8.	Handel uprawnieniami do emisji	330
9.6.9.	Wykorzystanie jednostek poświadczonych redukcji emisji i jednostek redukcji emisji	331
9.6.10.	Sankcje	332
9.7.	Odnawialne źródła energii w systemie prawnej ochrony powietrza i innych elementów środowiska	333
9.7.1.	Założenia regulacji	333

9.7.2.	Polityka energetyczna UE.....	335
9.7.2.1.	Uwagi ogólne.....	335
9.7.2.2.	Odnawialne źródła energii w przepisach UE.....	339
9.7.2.3.	Dyrektywa ramowa.....	341
9.7.2.4.	Plan działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych.....	343
9.7.2.5.	Agencja Energii Odnawialnej.....	344
9.7.3.	Polityka energetyczna Polski.....	345
9.7.4.	Odnawialne źródła energii w przepisach krajowych	347
9.8.	Ochrona przed hałasem.....	350
9.8.1.	Standardy imisyjne w ochronie przed hałasem.....	350
9.8.2.	Badanie przestrzegania wymagań imisyjnych.....	352
9.8.3.	Ustalanie dopuszczalnej emisji hałasu i pomiary hałasu	353
9.9.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	354

Rozdział 10

Zapobieganie skutkom poważnych awarii i usuwanie ich. Postępowanie

z substancjami chemicznymi i produktami biobójczymi	357
10.1. Uwagi ogólne.....	357
10.2. Regulacje międzynarodowe	357
10.3. Przeciwdziałanie poważnym awariom w prawie wewnętrznym.....	363
10.3.1. Uwagi wprowadzające.....	363
10.3.2. Zasady kwalifikacji instalacji do określonych kategorii zakładów	366
10.3.3. Zgłoszenie obiektów niebezpiecznych.....	368
10.3.4. Programy zapobiegania awariom i opracowanie systemu bezpieczeństwa.....	369
10.3.5. Raport o bezpieczeństwie	371
10.3.6. Plany operacyjno-ratownicze.....	372
10.3.7. System kontroli i nadzoru	376
10.4. Postępowanie z substancjami i preparatami chemicznymi.....	380
10.4.1. Postępowanie z substancjami w prawie międzynarodowym i wspólnotowym.....	380
10.4.2. Postępowanie z substancjami chemicznymi i ich mieszaninami według przepisów prawa wewnętrznego	382
10.5. Postępowanie z produktami biobójczymi.....	387

Rozdział 11

Gospodarowanie odpadami	393
11.1. System przepisów o odpadach	393
11.2. Zakres przedmiotowy ustawy o odpadach i podstawowe definicje	397
11.3. Gospodarka odpadami i zasady jej prowadzenia.....	404

11.3.1. Gospodarka odpadami i jej główne elementy	404
11.3.2. Zasady ogólne postępowania z odpadami	408
11.4. Podstawowe obowiązki podmiotów gospodarujących odpadami.....	412
11.5. Planowanie w gospodarce odpadami.....	414
11.5.1. Plany gospodarki odpadami	414
11.5.2. Regiony gospodarki odpadami komunalnymi.....	416
11.6. Reglamentacja postępowania z odpadami	419
11.6.1. Prawna reglamentacja wytwarzania odpadów.....	419
11.6.2. Prawna reglamentacja gospodarowania odpadami.....	421
11.6.3. Gospodarowanie odpadami a pozwolenie zintegrowane	424
11.6.4. Magazynowanie odpadów	425
11.6.5. Reglamentacja świadczenia określonych usług komunalnych ...	426
11.7. Obowiązek prowadzenia ewidencji odpadów.....	427
11.8. Prawna regulacja standardów przetwarzania odpadów	428
11.8.1. Uwagi wprowadzające.....	428
11.8.2. Mechaniczno-biologiczne przetwarzanie odpadów	428
11.8.3. Składowanie odpadów.....	430
11.8.4. Procesy termicznego przekształcania odpadów.....	435
11.9. Postępowanie z odpadami opakowaniowymi	437
11.10. Postępowanie z pojazdami samochodowymi wycofanymi z użytku	445
11.10.1. Uwagi ogólne.....	445
11.10.2. Regulacje unijne.....	445
11.10.3. Ustawa o recyklingu pojazdów samochodowych wycofanych z eksploatacji.....	446
11.10.3.1. Uwagi wprowadzające.....	446
11.10.3.2. Obowiązki wprowadzających pojazdy	448
11.10.3.3. Obowiązki właścicieli pojazdów.....	449
11.10.3.4. Obowiązki przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu	450
11.10.3.5. Obowiązki przedsiębiorców prowadzących punkty zbierania pojazdów	451
11.10.3.6. Obowiązki przedsiębiorców eksploatujących strzępiarki	453
11.10.3.7. Gwarancje przestrzegania przepisów ustawy	453
11.11. Postępowanie ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym	454
11.11.1. Postępowanie ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym w prawodawstwie wspólnotowym	454
11.11.2. Postępowanie ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym w przepisach prawa polskiego.....	457
11.11.2.1. Uwagi wprowadzające.....	457
11.11.2.2. Obowiązki wprowadzającego sprzęt.....	461

11.11.2.3. Obowiązki użytkowników sprzętu elektrycznego i elektronicznego	462
11.11.2.4. Obowiązki zbierających zużyty sprzęt	463
11.11.2.5. Obowiązki prowadzących zakłady przetwarzania	464
11.11.2.6. Obowiązki prowadzących działalność w zakresie recyklingu oraz w zakresie innych niż recykling procesów odzysku.....	464
11.11.2.7. Organizacje odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego	465
11.11.2.8. Nadzór i gwarancje przestrzegania przepisów ustawy	466
11.12. Postępowanie ze zużytymi bateriami i akumulatorami.....	467
11.13. Postępowanie z odpadami wydobywczymi	473
11.14. Postępowanie z odpadami komunalnymi.....	475
11.14.1. Zakres regulacji w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.....	475
11.14.2. Systemy postępowania z odpadami komunalnymi	476
11.14.3. Prawa i obowiązki jednostek samorządu terytorialnego w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi	477
11.14.4. Obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.....	481
11.14.5. Obowiązki odbierających odpady komunalne	481
11.15. Transgraniczne przemieszczanie odpadów	482
11.15.1. Zakres regulacji prawnej.....	482
11.15.2. Zakres obowiązywania przepisów rozporządzenia nr 1013/06 ..	482
11.15.3. Stosowanie przepisów aktów prawa UE dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami	484

Rozdział 12

Gospodarowanie wodami śródlądowymi.....	487
12.1. Podstawowe założenia regulacji	487
12.2. Gospodarowanie wodami w prawie Unii Europejskiej.....	488
12.2.1. Dyrektywa ramowa w sprawie polityki wodnej Wspólnoty	488
12.2.2. Ochrona wód w dyrektywach szczegółowych.....	492
12.3. System zarządzania wodami w Polsce.....	494
12.3.1. Ogólne założenia tworzenia i funkcjonowania systemu.....	494
12.3.2. Ewolucja systemu zarządzania wodami w Polsce.....	494
12.3.3. Prawne instrumenty zarządzania wodami.....	500
12.4. Własność i prawne formy korzystania z wód.....	501
12.4.1. Własność wód i obowiązki ich właścicieli	501
12.4.2. Korzystanie z wód.....	503
12.4.2.1. Uwagi wprowadzające	503

12.4.2.2. Powszechne korzystanie z wód publicznych	504
12.4.2.3. Zwykłe korzystanie z wód	505
12.4.2.4. Szczególne korzystanie z wód	506
12.4.2.5. Usługi wodne	507
12.5. Planowanie w gospodarowaniu wodami	508
12.6. Reglamentacja korzystania z wód	513
12.7. Ochrona wód przed zanieczyszczeniem	521
12.7.1. Rozwój ustawodawstwa	521
12.7.2. Ochrona jakości wód	524
12.7.2.1. Uwagi wprowadzające	524
12.7.2.2. Ustalenie wymagań jakościowych dla wód	525
12.7.2.3. Standardy jakości wód	528
12.7.2.4. Monitoring jakości wód	529
12.8. Prawne instrumenty ochrony wód przed zanieczyszczeniem	530
12.8.1. Uwagi wprowadzające	530
12.8.2. Standardy emisyjne dotyczące ścieków	531
12.8.3. Określenie warunków wprowadzania ścieków do wód	534
12.8.4. Ochrona wód przed azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych	534
12.8.5. Obowiązek instalowania i eksploataowania urządzeń ochronnych	535
12.8.6. Obowiązek uzyskania zgody na odprowadzanie ścieków	537
12.8.7. Obowiązek prowadzenia pomiarów ścieków	538
12.8.8. Obszarowa ochrona ujęć i źródeł wody	539
12.9. Naprawianie szkód powstałych w związku z gospodarowaniem wodami	541
12.10. Zaopatrzenie w wodę i usuwanie ścieków komunalnych	542

Rozdział 13

Ochrona wód morskich	547
13.1. Ochrona wód morskich w świetle prawa międzynarodowego	547
13.1.1. Regulacje o charakterze ogólnym	547
13.1.2. Konwencja helsińska z 1974 i 1992 r.	556
13.1.3. Konwencja z Montego Bay	562
13.1.4. Ochrona morza w aktach prawa pochodnego Unii Europejskiej	563
13.2. Ochrona wód morskich w prawie wewnętrznym	566
13.2.1. Ustawa o obszarach morskich z 1991 r.	566
13.2.2. Ustawa o zapobieganiu zanieczyszczaniu morza przez statki	572
13.2.2.1. Zakres obowiązywania przepisów	572
13.2.2.2. Obowiązki związane z postępowaniem z odpadami	574
13.2.2.3. Obowiązki informacyjne i sygnalizacyjne	576

13.2.2.4. Obowiązki organów administracji morskiej.....	578
13.2.3. Ustawa o bezpieczeństwie morskim	580
13.2.4. Postępowanie z odpadami pochodzącymi ze statków	580

Rozdział 14

Gospodarowanie zasobami geosfery	583
14.1. Ochrona powierzchni ziemi.....	583
14.1.1. Pojęcie powierzchni ziemi i cel jej ochrony.....	583
14.1.2. Zakres i cel ochrony powierzchni ziemi.....	585
14.1.3. Instrumenty ochrony powierzchni ziemi	590
14.2. Korzystanie z kopalin użytecznych.....	606
14.2.1. Cele i zakres obowiązywania ustawy.....	606
14.2.2. Własność górnicza, użytkowanie górnicze oraz inne uprawnienia górnicze	608
14.2.3. Koncesje	609
14.2.4. Wydobywanie kopalin	613
14.2.5. Szkody górnicze	615
14.2.5.1. Pojęcie szkody górniczej.....	615
14.2.5.2. Przedmiot szkody i jej powstanie.....	616
14.2.5.3. Związek przyczynowy.....	616
14.2.5.4. Naprawianie szkód górniczych	618
14.2.5.5. Sposób naprawienia szkody górniczej.....	619
14.2.5.6. Obowiązek naprawienia szkody górniczej w postaci zaniku wody lub utraty jej przydatności.....	621
14.2.5.7. Tryb dochodzenia roszczeń na gruncie Prawa geologicznego i górniczego	622

Rozdział 15

Ochrona różnorodności biologicznej.....	625
15.1. Wprowadzenie.....	625
15.2. Ochrona przyrody – zagadnienia ogólne	628
15.3. Ochrona różnorodności biologicznej w prawie międzynarodowym i europejskim.....	633
15.3.1. Międzynarodowe źródła prawa ochrony różnorodności biologicznej.....	633
15.3.2. Europejskie źródła prawa ochrony różnorodności biologicznej...	640
15.4. Ewolucja regulacji prawnej w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w Polsce.....	644
15.4.1. Geneza i motywy ochrony przyrody	644
15.4.2. Rozwój prawnej ochrony przyrody na ziemiach polskich.....	648
15.5. Zasady prawa ochrony przyrody.....	660
15.6. Zakres regulacji ustawy o ochronie przyrody	663

15.6.1. Przedmiotowy zakres regulacji.....	663
15.6.2. Podmiotowy zakres regulacji – organizacja ochrony przyrody....	668
15.7. Instrumenty organizatorskie w ochronie przyrody	674
15.7.1. Podstawowe dokumenty programowe i planistyczne	674
15.7.2. Plany ochrony.....	679
15.7.3. Rejestry.....	681
15.8. Formy ochrony przyrody.....	682
15.8.1. Uwagi wprowadzające.....	682
15.8.2. Podział form ochrony przyrody	683
15.8.3. Ogólne założenia ustanawiania, znoszenia i zmiany granic prawnych formy ochrony przyrody	684
15.8.4. Formy ochrony obszarowej	686
15.8.4.1. Uwagi wprowadzające	686
15.8.4.2. Park narodowy i rezerwat przyrody	686
15.8.4.3. Park krajobrazowy i obszar chronionego krajobrazu...	693
15.8.5. Formy ochrony obiektowej.....	696
15.8.6. Ochrona gatunkowa i jej formy	699
15.8.6.1. Idea ochrony gatunkowej	699
15.8.6.2. Zakres ochrony gatunkowej	699
15.8.6.3. Strefy ochrony ostoi i stanowisk	704
15.8.6.4. Międzynarodowy obrót gatunkami chronionymi	705
15.8.6.5. Zgłoszenie do rejestru.....	706
15.8.6.6. Planowanie w zakresie ochrony gatunkowej.....	707
15.8.6.7. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez zwierzęta	708
15.9. Obszary Natura 2000	709
15.10. Ochrona <i>ex situ</i>	715
15.11. Ochrona powszechna	721
15.12. Gospodarowanie zasobami i składnikami przyrody	722
15.13. Ochrona terenów zieleni i zadrzewień.....	724
15.13.1. Zakres ochrony	724
15.13.2. Reglamentacja usuwania drzew i krzewów	725
15.14. Prawna ochrona krajobrazu	728
15.14.1. Krajobraz – pojęcie, rodzaje i funkcje	728
15.14.2. Ochrona krajobrazu w regulacjach prawnomiędzynarodowych i prawie unijnym	730
15.14.3. Krajobraz w ujęciu prawnym.....	732
15.14.4. Miejsce ochrony prawnej krajobrazu w polskim systemie prawnym ochrony środowiska	735
15.14.5. Prawne narzędzia ochrony krajobrazu	736
15.14.6. Krajobraz jako niematerialne dziedzictwo kulturowe.....	740

Rozdział 16

Ochrona użytkowa zasobów biosfery	745
16.1. Wprowadzenie.....	745
16.2. Korzystanie z zasobów leśnych.....	746
16.2.1. Zakres regulacji prawnej.....	746
16.2.2. Gospodarka leśna.....	747
16.2.3. Plan urządzenia lasu.....	750
16.2.4. Zasady udostępniania lasów.....	751
16.2.5. Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	753
16.2.6. Służba Leśna	753
16.3. Korzystanie z zasobów zwierzyny łownej.....	755
16.3.1. Zakres regulacji prawnej.....	755
16.3.2. Zasady prowadzenia gospodarki łowieckiej.....	755
16.3.3. Reglamentacja pozyskiwania zwierzyny	759
16.3.4. Polski Związek Łowiecki	761
16.3.5. Państwowa Straż Łowiecka	761
16.3.6. Postępowanie w sprawach związanych ze szkodami łowieckimi	763
16.4. Ochrona użytkowa zasobów żywych wód śródlądowych	764
16.4.1. Zakres regulacji prawnej.....	764
16.4.2. Zasady gospodarowania zasobami żywymi wód śródlądowych....	765
16.4.3. Środki prawne ochrony zasobów żywych wód śródlądowych....	767
16.4.4. Państwowa Straż Rybacka	771
16.5. Korzystanie z zasobów żywych mórz	773
16.5.1. Zakres regulacji prawnej.....	773
16.5.2. Wspólna Polityka Rybołówstwa	774
16.5.3. Ustawa o rybołówstwie morskim – zakres regulacji.....	775
16.5.4. Wykonywanie rybołówstwa.....	776
16.5.5. Prawne środki ochrony zasobów żywych Morza Bałtyckiego....	777
16.5.6. Organy administracji w zakresie rybołówstwa morskiego	779
16.6. Humanitarna ochrona zwierząt	780
16.6.1. Zakres regulacji prawnej.....	780
16.6.2. Obowiązek humanitarnego traktowania zwierząt	782
16.6.3. Obowiązki związane z transportem zwierząt	785
16.6.4. Postępowanie ze zwierzętami gospodarskimi.....	785
16.6.5. Postępowanie ze zwierzętami domowymi.....	787
16.6.6. Postępowanie ze zwierzętami dziko żyjącymi.....	788
16.6.7. Postępowanie ze zwierzętami wykorzystywanymi do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych.....	789
16.6.8. Reglamentacja przeprowadzania procedur doświadczalnych z użyciem zwierząt.....	790

16.7. Ochrona biosfery w działalności rolniczej	792
16.7.1. Geneza prawnej regulacji ochrony biosfery w działalności rolniczej w Polsce	792
16.7.2. Ochrona biosfery przed nadmierną chemizacją w rolnictwie	797
16.7.3. Ochrona różnorodności biologicznej poprzez ograniczenie stosowania organizmów genetycznie zmodyfikowanych w rolnictwie	800
16.7.4. Ochrona różnorodności biologicznej w działalności rolniczej...	803
16.7.4.1. Uwagi wprowadzające	803
16.7.4.2. Wymogi wzajemnej zgodności	803
16.7.4.3. Płatność za działania środowiskowe	805
16.7.5. Programy rolno-środowiskowo-klimatyczne	808
16.7.6. Rolnictwo ekologiczne	811
16.7.6.1. Koncepcja rolnictwa ekologicznego	811
16.7.6.2. Podstawy prawne w zakresie produkcji ekologicznej ...	813
16.7.6.3. Pojęcie i cele rolnictwa ekologicznego	813
16.7.6.4. Zasady produkcji ekologicznej	814
16.7.6.5. Produkty i substancje stosowane w rolnictwie oraz kryteria ich dopuszczenia	816
16.8. Prawne uregulowanie postępowania z organizmami genetycznie modyfikowanymi	817
16.8.1. Organizmy genetycznie zmodyfikowane w prawie unijnym	817
16.8.2. Organizmy genetycznie zmodyfikowane w prawie polskim	821
Bibliografia	827